

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика научна специалност „Организация и управление“ (Селско стопанство и подотрасли) в Аграрен университет, Факултет по икономика, катедра „Мениджмънт и маркетинг“, обявен в ДВ, бр. 62 от 21.07.2023 г.

Кандидат: доц. д.н. Петър Борисов Борисов, преподавател в катедра „Мениджмънт и маркетинг“.

Рецензент: проф. д.ик.н. Асен Иванов Конарев, Университет по хранителни технологии – Пловдив, определен за член на научното жури със Заповед № РД-16-900/25.09.2023 г. на Ректора на Аграрен университет – Пловдив.

1. Кратко представяне на кандидата

Доц. д.н. Петър Борисов Борисов е роден на 17.03.1980 г. Висшето си образование получава през 2003 г. в АУ – Пловдив, специалност „Аграрна икономика“. След това продължава образованието си като докторант в същия университет, като през 2008 г. получава образователната и научна степен „доктор“ по шифър 05.02.21 „Организация и управление на производството“. През 2015 г. придобива академичната длъжност „доцент“.

През 2020 г. придобива научната степен „доктор на науките“ като защитава дисертация на тема „Стратегическо планиране на конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор“. Като рецензент дадох висока оценка на актуалността, съдържанието и научните приноси, съдържащи се в дисертацията.

2. Общо описание на представените материали

Броят и структурата на общо представените за рецензиране научни трудове, е както следва:

- 2.1 Монографии – 2 броя представените трудове;
- 2.2 Научни публикации в издания, които са рецензирани и индексирани в световно известни бази данни – 15 броя;
- 2.3 Научни публикации в нереферирани издания с научно рецензиране или редактирани колективни томове – 43 броя;
- 2.4 Публикувани глави от колективни монографии – 7 броя
- 2.5 Учебници, ръководства и учебни помагала – 3 броя;
- 2.6 Публикувани анализи и технологии – 3 броя.

При анализа на броя и структурата на публикациите по алтернативния критерий „самостоятелни/в сътрудничество“ се установява следното:

- самостоятелни публикации – 2 броя;
- в сътрудничество – 64 броя;

Това съотношение показва, че авторът предпочита да работи в екип.

По отношение на научно-изследователските проекти са постигнати следните резултати:

- участие в 11 национални научни и образователни проекти, като на един от тях доц. д.н. Петър Борисов е ръководител, а на друг – ръководител на компонент;
- участие в 12 международни проекта, като на един е ръководител на екипа от страна на АУ – Пловдив.

Оценявам участието на доц. д.н. Петър Борисов в разработката на научни и образователни проекти като значително и успешно за кандидата, като имам предвид не само броя, но и проблематиката на проектите.

Приемам за рецензиране всички научни трудове с изключение на монографията „Състояние и възможности за устойчиво развитие на лозарските стопанства“ (2006 г.), поради липса на ISBN. По същата причина не приемам за рецензиране следните трудове, посочени като глави от колективни монография:

- Николов, Д., М. Чолева, Т. Радев, П. Борисов. (2015) Състояние и перспективи за развитие на малките земеделски стопанства. Авангард прима, 2015, с. 128;
- Борисов, П.р Т. Радев. Бизнес планиран, Летера, Пловдив, 2009, с. 214;
- Николов, Д., П. Борисов, Т. Радев. (2012) Анализ на подходящите видове алтернативно земеделие за Добруджа в помощ на земеделците от територията на МИГ „Добричка“, с. 72;
- Николов, Д., П. Борисов, Т. Радев. (2013) Анализ на възможностите за производство на биологичните продукти и агро-екология от земеделските производители на територията на общините Тервел и Крушари, с. 48;
- Тринговска, И., Д. Костова, Ц. Динчева, Г. Пасев, С.- Машева, В. Янкова, М. Михов, Д. Маркова, П. Паскалев, П. Борисов, Т. Радев. (2014) Технология на биологично производство на разсад домати и краставици. Пловдив, с. 40.

Поради представяне за участие в друг конкурс не приемам за рецензиране:

- BORISOV, P. (2015) IMPACT OF PRODUCT STRATEGY ON MARKET SHARE. THE CASE OF BULGARIAN WINERS. CHANGES AND PERSPECTIVES IN THE RURAL AREAS IN AND THE AGRICULTURE OF BULGARIA, POLAND AND OTHER MEMBER STATES. SOFIA. PP. 179-187.

Анализът на изпълнението на минималните национални изисквания съгласно ППЗРАСРБ показва следното:

- Група показатели А – 50 точки (при минимално изисквани 50);
- Група показатели Б – 100 точки;
- Група показатели В – 100 точки (изисквани 100);
- Група показатели Г – 330,15 точки (изисквани 200);
- Група показатели Д – 755 точки (изисквани 100) – значително превишени;
- Група показатели Е – 925 точки (изисквани 100) – значително превишени.

Комплексният анализ показва, че по всички групи показатели доц. д.н. Петър Борисов изпълнява минималните национални критерии за заемане на академичната длъжност „професор“, съгласно ИПЗРАСРБ. Необходимо е да се посочи, че над 7 пъти са превишени минималните изисквания за групата показатели Д и над 9 пъти – за групата показатели Е.

В тази част на рецензията оценявам като високи постиженията на Петър Борисов в следните направления:

- публикации в реферирани издания;
- цитирания в реферирани и нереферирани издания;
- ръководство на докторанти;
- участие в проекти.

Оценявам като добри постиженията на кандидата в две направления:

- публикации в нереферирани издания;
- публикувани учебници и ръководства.

3. Обща характеристика на научно-изследователската и приложна дейност.

С аналитичния преглед на документацията и материалите по конкурса практически направих описание на цялостната научна продукция на кандидата. Тук потвърждавам оценката си, че Петър Борисов участва със значими позиции в конкурса за професор в областта на научно-изследователската и научно-приложната дейност.

Искам да посоча, че кандидатът има четири ясно обособени научни приоритети:

- конкурентоспособност на стопанските организации;
- управление и оценка на устойчивостта на аграрния сектор;
- организация и управление на аграрното производство;
- аграрен мениджмънт.

Основната част от научната продукция на Петър Борисов се отличава със следните основни характеристики:

- оптимално съчетаване на теория, методология и методика;
- подчертана актуалност и значимост;
- добра литературна осведоменост;
- ясна, точна и конкретна тематика;

- интеграция на модели от различни теоретични равнища;
- проблематика, надхвърляща границите на сектора;
- добро формулиране и верижно декомпозиране на цели, задачи, хипотези и тези;
- сравнително добре оформена структура;
- богат инструментариум от методи за изследване;
- прагматично оформяне на основните резултати;
- подчертан приложен характер.

Като професор по икономика на хранителната промишленост искам да подчертая това качество на изследванията на доц. д.н. Петър Борисов да не се ограничава в рамките на производствената дейност в земеделието, а по веригите на добавената стойност да продължава проучванията в преработващата промишленост.

Проблематиката, броя и съдържанието на договорените проекти свидетелстват за активна и качествена научно-изследователска и приложна дейност. За резултатната приложна дейност на Петър Борисов от особено значение е фактът, че той започва трудовата си дейност и придобива ценен опит като ръководител на обособено звено „Център за трансфер за технологии“ към ИЗК „Марица“ – Пловдив. Известно е, че изискванията за резултати и приложение на научните изследвания в т.нар. „отраслови институти“ са много високи.

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Доц. д.н. Петър Борисов осъществява преподавателска дейност под две форми:

- като хоноруван преподавател в Частен професионален колеж „Омега“ и АУ – Пловдив;
- като редовен преподавател в АУ – Пловдив.

Съгласно представеното удостоверение той има 13 г. 10 м. преподавателски стаж в АУ – Пловдив.

В университета провежда лекции и упражнения по дисциплините „Основи на стопанското управление“, „Организация и управление на аграрното производство“, „Аграрен мениджмънт“, „Стратегическо бизнес планиране“, „Управление на конкурентоспособността“, „Управление на иновациите“, „Управление на конфликтите“.

Оценявам броя на дисциплините като оптимален, като между тях съществува необходимата органическа връзка и развитие във времето.

Към тази дейност е редно да добавим преподавателския опит на кандидата в Частен професионален колеж „Омега“ – Пловдив, където е провеждал занятия

по дисциплините „Бизнес планиране“ и „Фирмен мениджмънт“ в продължение на 4 години. Така се оформя преподавателски опит в продължение на 18 г.

Представено е удостоверение, съгласно което аудиторната заетост от лекции, упражнения и извънаудиторна заетост за последните 5 години (2018–2023 г.) е общо 2 952,6 часа, което е 590,52 часа средногодишна заетост, както в бакалавърски, така също и в магистърски курсове на обучение. Справката показва, че учебната натовареност през годините на този период е сравнително ритмична, умерена и стабилна като отчет и перспектива.

Нямам преки впечатления от преподавателската работа на доц. д.н. Петър Борисов, но имам информация, че той се е наложил като добър преподавател и професионалист в обучението на студенти и специалисти в областта на организацията и управлението на селскостопанското производство.

Комплексната ми оценка за педагогическата подготовка и дейност на кандидата е много добра. В обобщение, ще отбележа следното:

- сравнително продължителен педагогически опит;
- добра езикова подготовка за работа с чуждестранни студенти и докторанти;
- добри комуникационни умения за успешна работа със студенти, дипломанти и специализанти.

В непосредствена връзка с преподавателската дейност оценявам положително разнообразната консултантска дейност на кандидата. Провел е професионални консултации по поръчка на МОН, МЗХ, Национална служба за съвети в земеделието, МИГ „Карнобат“, МИГ „Тервел – Крушари“, ИЗК „Марица“ – Пловдив и др.

5. Основни приноси и тяхната значимост

Приемам справката за приносите в публикациите на доц. д.н. Петър Борисов като считам, че добре ги е разграничил в шест групи по научни направления.

Оценявам като значими следните приноси с **научен характер**:

- концептуална рамка за оценка на основните фактори, определящи конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор (на макро и микро-ниво);
- концептуална рамка за оценка устойчивостта на същия сектор;
- методология за оценка на ефективността на технологии за производство на земеделски култури;
- методология за оценка на приноса на субсидиите при формиране на доходността;
- методология за оценка на влиянието на Обща селскостопанска политика (ОСП) върху развитието на земеделието и ландшафта;

- методология за оценка на влиянието на дигитализацията върху конкурентоспособността;
- методология за анализ и оценка на бизнес модела при формиране на фирмената конкурентоспособност.

Преобладаващата част от значимите приноси са нови научни знания, а другата – полезно увеличаване на знанията в дадена научна област.

От приносите с **практико-приложен характер** оценявам като значими следните:

- модел на финансово-иновационна система за повишаване на конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор;
- стратегия за развитие на малките земеделски стопанства в условията на ОСП – фаза 1 и база 2 от нейното приложение;
- инвестиционни нормативи и модели на лозарски стопанства;
- препоръки за подобряване на ОСП в бъдещи периоди;
- стратегия за привличане на заинтересовани страни при дигитализацията на земеделието;
- типове стратегии за управление на бизнес модела на стопански организации.

В тази група преобладават приносите, които са модели, стратегии и управленски предложения.

Трудовете, в това число и приносите, са добре цитирани, както в реферирани, така също и в нереперирани издания.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки по представените материали за рецензиране.

Имам следните препоръки:

6.1. Да увеличи броя на самостоятелните публикации и да напише самостоятелна монография, въпреки че бъдещето принадлежи на колективните изследвания.

6.2. Да увеличи броя и разшири изследванията в областта на веригите на добавената стойност на секторите „селско стопанство – хранителна промишленост“.

6.3. Бъдещето е на университетските алианси. В тази връзка да активизира участието си в международни екипи по значими европейски проблеми: дълбокотехнологични иновации, изкуствен интелект в технологии на сектора, верификация и сигурност на хранителните вериги др.

6.4. Препоръчвам да увеличи участието си в междууниверситетския обмен на преподаватели в Erasmus+ и други международни програми.

Права тези препоръки в контекста на големия хоризонт за трудова дейност, който се очертава пред доц. д.н. Петър Борисов.

7. Лични впечатления на рецензента

Познавам лично доц. д.н. Петър Борисов и съм с добри впечатления от неговото трудолюбие, организираност, способности за комуникация, умения за ръководство на докторанти: качества, които са дали отражение върху цялата му преподавателска, научно-изследователска и консултантска дейност. Представената научна продукция съответства напълно за заемане на академичната длъжност „професор“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Комплексната ми оценка за документацията, научните трудове и съдържащите се в тях приноси е **ПОЛОЖИТЕЛНА**.

Изпълнени са националните и университетските минимални изисквания към академичната длъжност „професор“.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научното жури също да гласува положително за присъждане на доц. д.н. Петър Борисов Борисов академичната длъжност „професор“ по област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Организация и управление“ (Селско стопанство и подотрасли).

25.10.2023 г.
гр. Пловдив

Рецензент:.....
проф. д.ик.н. А. Конарев